

НЕГРОШОВІ ЧИННИКИ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Існує ціла низка економічних факторів, які безпосередньо не належать до грошового ринку. Але у той самий час вони створюють передумови для посилення інфляційного навантаження.

There is a chain of economic factors, that don't belong to the money market. But at the same time they create preconditions for intensification of inflationary press.

Політика переходу економіки України до фази ринкових реформ сприяла загостренню багатьох проблем, які існували як відкрито, так і у прихованій формі.

Однією з форм проявлення недосконалості української економіки стала проблема неплатежів, яка по своїй природі за певних умов дуже легко може перейти до стадії платіжної кризи. Так у найбільш кризовому стані опинилась економіка України у 1992-1993 роках, роках відкритої децентралізації економіки та виходу вітчизняного ринку на принципово новий рівень розвитку. Саме платіжна криза стала головною перешкодою на шляху подолання економічної кризи в Україні, що у свою чергу вимагає наукового дослідження всіх чинників, які негативно впливають на макроекономічну ситуацію у країні.

Питання щодо визначення особливостей розвитку інфляції в Україні та можливих шляхів її подолання, особливо в аспекті впливу на неї з боку негрошових чинників, підіймалося в наукових працях багатьох відомих українських вчених: Гальчинського А. [1], Гейця В.М. [2], Корабліна С. [3], Найдьонова В.С. [4], а також в публікаціях багатьох відомих і ще тільки починаючих економістів та науковців.

Як економічне явище політична криза – це такий стан економіки, коли перш за все має місце дисбаланс у напрямках руху виробничого, торговельного та фінансового капіталів. Інші негативні явища, такі як загальний спад виробництва, дефіцит державного бюджету, підвищення рівня безробіття на фоні високого рівня інфляції, погіршення соціального стану населення, невинуватене різке коливання грошової маси, перебуваючої в обігу, зростання дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств, інтенсивне падіння рівня купівельної спроможності населення, тобто попиту, запровадження занадто високих ставок за кредит, експансія іноземних валют на внутрішньому ринку, падіння загальних обсягів інвестицій у країну та ще багато інших негативних явищ – все це є лише зовнішніми проявами глибинних протиріч між формами суспільного капіталу.

Але головним деструктивним та дестабілізуючим фактором виникнення та існування протиріччя між трьома формами суспільного капіталу, а саме виробничим, торговельним та фінансовим капіталами, фактором, який водночас є як причиною так і наслідком кризового стану економіки країни, є інфляція. Саме інфляція є самим першим симптомом та самим чутливим фактором загальної економічної хвороби у країні. Саме інфляція потребує детального наукового дослідження засобів та напрямків стримування темпів її зростання.

Історично обумовлена неможливість повного подолання інфляційних процесів не тільки не повинна стати перешкодою на шляху її стримування, а навпаки, має стимулювати пошук нових форм та напрямків пристосування до неї за рахунок оптимального її рівня, який не тільки не буде заважати економічному прогресу, а можливо ще й буде сприяти подальшому розвитку економіки взагалі.

На чолі багатьох функцій, які виконує держава, знаходиться регулювання розподілом та перерозподілом валового внутрішнього продукту між підрозділами виробництва, галузями

економіки, адміністративно-територіальними формуваннями та різними верствами населення.

У зв'язку з тим, що рух валового внутрішнього продукту від створення до споживання відбувається за допомогою грошових фондів, особливої уваги заслуговує процес мобілізації та використання бюджетних коштів та їх вплив на формування фондів споживання та нагромадження.

Саме це призводить до необхідності постійного удосконалення системи мобілізації доходів бюджету та їх раціонального використання, досягнення оптимального співвідношення між різними ланками бюджетної системи, а також забезпечення економічного та соціального розвитку держави.

Між тим, запроваджені реформи в реальному секторі економіки України дозволили вже у 2000 році подолати негативну тенденцію щодо спаду реальних обсягів ВВП і досягти їх 6-відсоткового зростання. Це було наслідком підвищення внутрішнього попиту на продукцію власного виробництва, зростання темпів експорту товарів та послуг, стримання темпів інфляції, збільшення обсягів інвестицій в основний капітал та інших дій.

У 2000 році [5] обсяги промислового виробництва зросли на 12,9% проти 4,3% у 1999 році і склали 144,4 млрд.грн. Високі темпи приросту мали місце в основних експортно-орієнтованих галузях: чорна(20,7%) та кольорова(18,8%) металургія, хімічна та нафтохімічна промисловість(5%).

Зростання обсягів інвестицій забезпечили приріст виробництва в галузях, які задовольняють інвестиційний попит, а саме машинобудування та металообробки – на 16,8%. Збільшення випуску продукції спостерігалось в автомобільній(на 61,4%), авіаційній (на 51,9%) та судобудівельній (на 42%) промисловості.

Позитивну роль в економічному розвитку відіграло також скорочення частки бартеру та збільшення грошових надходжень за відвантажену продукцію, яка спостерігалась в усіх основних галузях промисловості.

Ці результати позитивно вплинули також на фінансовий стан держави. Тільки за січень-листопад 2000 року доходи Зведеного бюджету становили 42,6 млрд.грн. (27,7% до ВВП), що склало 100,6% від річних призначень. Це дозволило витратити на підтримку галузей економіки 5,8млрд.грн., або 14,4% загального обсягу видатків.

Видатки на обслуговування державного боргу становили 4млрд.грн.(2,6% до ВВП), або 9,9% від суми видатків. На обслуговування зовнішнього державного боргу було витрачено 2,5млрд.грн.(1,6% до ВВП), або 6,3% від суми видатків.

Державний бюджет по доходах було виконано у сумі 31,4млрд.грн.(92,5% річних призначень), або 20,4% до ВВП. На 56,4% доходну частину державного бюджету було сформовано за рахунок податкових надходжень, з яких тільки податок на додану вартість склав 48,1%(8,5млрд.грн.). Державний бюджет України було зведено з профіцитом у 1,7млрд.грн.(1,2% ВВП).

Саме детальний аналіз економічного розвитку України дозволяє дослідити вплив деяких негрошових факторів, які безпосередньо впливають на рівень інфляції.

Розглянемо деякі економічні показники України протягом 1991-2001 років.

Таблиця 1

Деякі показники економічного розвитку України, 1991-2003 р.р.[5, 6]

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ІСЦ	390	210	10260	500	280	139,7	110,1	120,0	119,2	125,8	106,1	99,4	108,2
F1	91,3	90,1	85,8	77,1	87,8	90,0	97,0	98,1	99,8	105,9	109,1	105,2	109,3

%

F1.1	180	1680	2950	810	450	149,5	114,5	109,9	127,1	130,4	118,7
F2	92,9	63,1	89,7	77,5	71,5	78,0	91,2	106,1	100,4	114,4	117,2	108,9	132,5
F3	...	0,03	0,25	0,30	0,29	1,27	2,33	3,69	4,30	4,22	3,68	3,8	3,6
F4	97,2	210	10270	119,1	100,0	86,6	92,1	117,9	109,5	110,7	124,0
F5	134,3	190	101,5	117,4	102,0	86,0	80,9	118,9	114,1	105,0	128,3
F6	...	24,6	33,5	43,5	38,0	37,1	30,1	28,2	25,2	28,9	26,7	27,4	28,6
F7	...	38,4	38,6	52,4	44,6	41,9	36,8	30,4	26,7	28,3	27,4	26,7	28,8
F8	...	13,5	5,1	10,4	6,5	4,9	6,6	2,2	1,5	-0,6	0,6	-0,7	0,2
F9	11,2	8,0	6,6	7,5	12,5	16,1	14,3	14,5	12,0	...

Де:

- ІСЦ – рівень інфляції (індекс цін споживчого ринку) / грудень до грудня попереднього року, %;
- F1 – темпи зростання ВВП до відповідного періоду попереднього року (у порівняних цінах), %;
- F1.1 – темпи зростання ВВП до відповідного періоду попереднього року (у фактичних цінах), %;
- F2 – темпи зростання інвестицій в основний капітал (капітальні вкладення) до відповідного періоду попереднього року (у порівняних цінах), %;
- F3 – рівень безробіття (на кінець періоду), %;
- F4 – темпи зростання експорту товарів та послуг до відповідного періоду попереднього року, %;
- F5 – темпи зростання імпорту товарів та послуг до відповідного періоду попереднього року, %;
- F6 – доходи Зведеного бюджету (у % до ВВП);
- F7 – видатки Зведеного бюджету (у % до ВВП);
- F8 – дефіцит Зведеного бюджету (у % до ВВП);
- F9¹ – коефіцієнт обслуговування довгострокового зовнішнього боргу (витрати на обслуговування зовнішнього боргу за графіком, відносно обсягів експорту товарів та послуг), %.

Скористаємось методом кореляційного аналізу [7] та встановимо рівень зв'язків між інфляцією та факторами економічного розвитку України, розглянутими в Табл.1. Побудуємо матрицю парних кореляцій між розглянутими показниками з метою встановлення існування, або відсутності, між ними певних зв'язків.

Таблиця 2

Матриця парних кореляцій між зазначеними вище показниками, 1991-2001р.р.

	F4	F5	F6	F7	F8	F9
ІСЦ	-,1457	,2420	,0628	,1320	,1673	-,1932
	N=9	N=9	N=10	N=10	N=10	N=8
	p=,708	p=,530	p=,863	p=,716	p=,644	p=,647
F1	-,5723	-,6360	-,7500	-,9225	-,7142	,5584
	N=9	N=9	N=10	N=10	N=10	N=8
	p=,107	p=,066	p=,012	p=,000	p=,020	p=,150

¹ Відносно обсягів експорту товарів та послуг.

F2	-,3627	-,3563	-,4435	-,7904	-,9039	,7675
	N=9	N=9	N=10	N=10	N=10	N=8
	p=,337	p=,347	p=,199	p=,007	p=,000	p=,026
F3	-,4387	-,6068	-,6033	-,8732	-,8307	,7663
	N=9	N=9	N=10	N=10	N=10	N=8
	p=,237	p=,083	p=,065	p=,001	p=,003	p=,027

Якщо ми проаналізуємо строку коефіцієнтів кореляції між рівнем інфляції та темпами росту експорту та імпорту товарів та послуг, бюджетних показників і коефіцієнтами обслуговування зовнішнього боргу, то перш за все треба буде відзначити, що безпосереднього кореляційного зв'язку між ними практично не існує. Але це ще не означає, що такий зв'язок, а саме опосередкований, не існує взагалі.

Справа в тім, що деякі економічні показники, у даному випадку в першу чергу це стосується бюджетного дефіциту, безпосередньо на рівень інфляції дійсно не впливають, а лише створюють для цього сприятливі умови.

Так, для покриття бюджетного дефіциту самим зручним засобом є грошова емісія, яка у свою чергу, перебуваючи у досить високому прямо-пропорційному кореляційному зв'язку, безпосередньо впливає на рівень інфляції, особливо, коли темпи росту агрегатів грошової маси перевищують реальні обсяги, яких потребує економіка країни [8].

Саме це стало передумовою в межах ЄС виділенню та відокремленню банківської системи від інших економічних та фінансових інститутів та покладанню на Європейський Центральний Банк відповідальності за темпи росту цін з метою утримування їх на рівні 2 %- 2,5 % річних, що є основною ціллю його діяльності.

Тоді у даному контексті розглядання проблеми обмеження бюджетного дефіциту треба звернути увагу на темпи росту реального ВВП та на економічні фактори, які на нього впливають. Дійсно, зростання темпів росту реального ВВП (F1) сприяє зменшенню обсягів бюджетного дефіциту (F8), про що свідчить отриманий достатньо суттєвий коефіцієнт кореляції:

$$r (F1, F8)_{1991-2001} = -0,7142 (p = 0,020).$$

Встановлена тенденція зберігається, і навіть посилюється, враховуючи наступні два роки:

$$r (F1, F8)_{1991-2003} = -0,9136 (p = 0,000).$$

Тобто, обернено-пропорційний зв'язок, високий рівень тісноти зв'язку та практично нульова імовірність помилки в отриманих розрахунках підтверджують теоретичну концепцію зменшення обсягів бюджетного дефіциту за рахунок зростання темпів росту реального ВВП.

Очевидним є той факт, що цей процес у свою чергу має відбуватися через збільшення доходної частини Зведеного бюджету.

Але у той самий час ми отримуємо зовсім несподіваний результат:

$$r (F1, F6)_{1991-2001} = -0,7500 (p = 0,012).$$

Виходить, що протягом 1991-2001 років в Україні зростання реального ВВП (F1) супроводжувалось суттєвим зменшенням обсягів доходної частини Зведеного бюджету (F6), про що свідчить високий рівень обернено-пропорційного зв'язку, тим більше за умов практично нульової імовірності помилки в отриманих розрахунках.

Наступні два роки навіть за умов покращення соціально-економічного стану в Україні (принаймні відповідно до офіційних статистичних даних) не тільки не виправили означену ситуацію, а й ще більше її поглибили:

$$r (F1, F6)_{1991-2003} = -0,8808 (p = 0,000).$$

Не будемо поспішати з висновками і знов звинувачувати у таких результатах тіньову економіку. Припустимо, що у зв'язку з гіперінфляцією 1993 року в Україні дійсно в періоді 1991-2001 років могла мати місце досить значна розбіжність між реальними та фактичними показниками, у даному випадку це стосується ВВП.

Тоді розглянемо зв'язок між доходною частиною Зведеного бюджету (F6) та темпами росту фактичного ВВП (F1.1):

$$r (F1.1, F6)_{1991-2001} = 0,0902 (p = 0,804).$$

Цей результат вражає ще більше. Виходить, що навіть у фактичному виразі темпи росту ВВП не сприяли зростанню доходної частини бюджету, бо зв'язок практично взагалі відсутній. Тоді дійсно не зрозуміло, куди надходили кошти, принаймні, в межах фактичних показників.

Відповідно з отриманими даними (коефіцієнт коеляції в абсолютному виразі наближується до 1) збільшення обсягів реального ВВП (F1) не супроводжувалось збільшенням витрат Зведеного бюджету (F7):

$$r (F1, F7)_{1991-2001} = -0,9225 (p = 0,000).$$

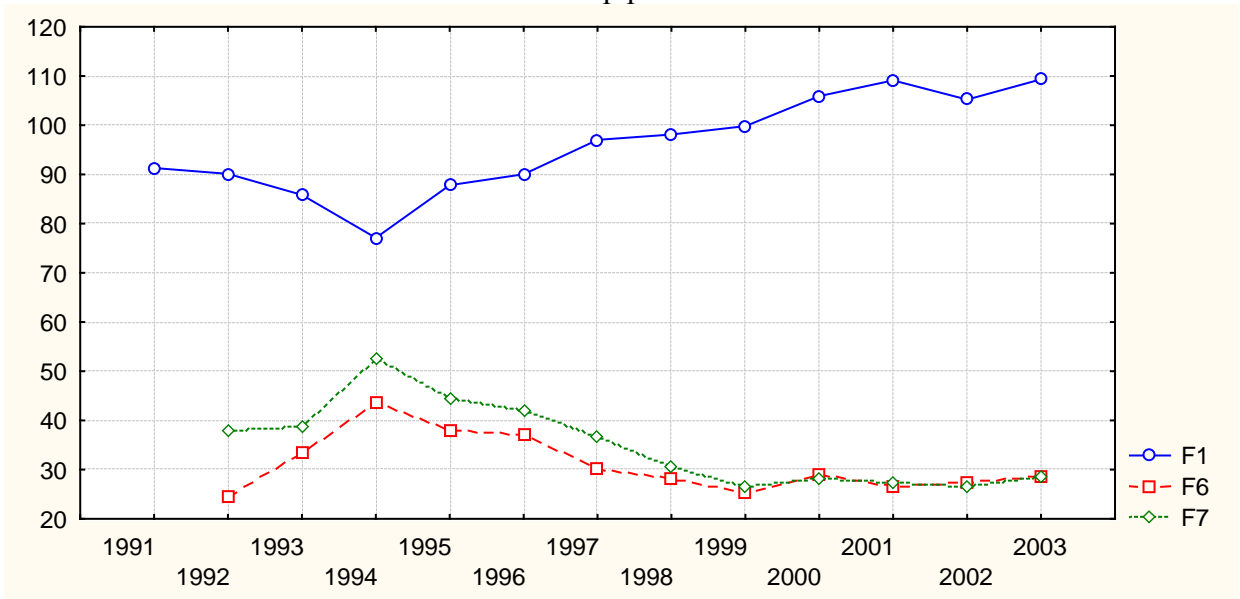
Не змінили ситуацію і наступні два роки:

$$r (F1, F7)_{1991-2003} = -0,9256 (p = 0,000).$$

Розглянемо у графічному виразі, яким чином змінювалися обсяги реального ВВП (F1) доходна (F6) і витратна (F7) частини Зведеного бюджету:

Графік 1

Темпи росту реального ВВП, доходна і витратна частини Зведеного бюджету України, 1991-2003 р.р.

Що стосується останніх двох років, то привертає увагу той факт, що темпи росту доходної частини бюджету значно відстають від темпів росту ВВП.

У даному випадку мимоволі напрашується висновок, що така ситуація є досить вагомим свідомством розширення сфери та збільшення обсягів тіньової економіки. Такий стан економіки – це поле діяльності не економістів, а представників влади та права. Будь-які теоретичні, практичні і навіть математичні дослідження за таких умов безсилі і потребують допомоги з боку відповідних владних структур.

Не призводить, як виявилось, збільшення реальних обсягів ВВП і до зростання коефіцієнту обслуговування зовнішнього боргу:

$$r (F1, F9)_{1991-2001} = 0,5584 (p = 0,150).$$

Прямо-пропорційна залежність за умов такої значної імовірності помилки не є показовою.

І тільки обернено-пропорційна залежність між темпами росту реального ВВП (F1) та темпами росту імпорту (F5) в Україну, навіть за умов декілька високої імовірності помилки в отриманих розрахунках, свідчить про досить позитивну тенденцію:

$$r (F1, F5)_{1991-2001} = -0,6360 (p = 0,066),$$

що додатково доводить необхідність зосередження всіх зусиль в напрямку економічного зростання в Україні.

Не відрізняються суттєво від розглянутих результатів і коефіцієнти кореляції між темпами росту інвестицій в основний капітал (F2) та розглянутими показниками.

Збільшення інвестицій в основний капітал не тільки не призводить до збільшення доходної частини Зведеного бюджету (F6), а, навпаки, простежується тенденція до зменшення таких надходжень:

$$r (F2, F6)_{1991-2001} = -0,4435 (p = 0,199).$$

Ще менше із збільшенням інвестицій в основний капітал зростає витратна частина Зведеного бюджету (F7):

$$r (F2, F7)_{1991-2001} = -0,7904 (p = 0,007).$$

І тільки бюджетний дефіцит (F8) дійсно скорочується із збільшенням інвестицій в основний капітал:

$$r (F2, F8)_{1991-2001} = -0,9039 (p = 0,000).$$

Позитивна тенденція зберігається і щодо збільшення коефіцієнту обслуговування зовнішнього боргу (F9):

$$r (F2, F9)_{1991-2001} = 0,7675 (p = 0,026).$$

Досить логічними відповідно з отриманими розрахунками є зміни у рівні безробіття протягом аналізованого періоду. Спостерігається тенденція до його падіння із зростанням обсягів імпорту в Україну та збільшенням доходної частини Зведеного бюджету. Хоча отримані коефіцієнти кореляції між ними супроводжуються дещо завищеними рівнями імовірності помилки в розрахунках.

Але найбільш чутливим за умов обернено-пропорційного зв'язку виявився показник рівня безробіття до видаткової частини Зведеного бюджету. Збільшення бюджетних витрат (F7) призводить до зменшення рівня безробіття (F3), і, навпаки, що безпосередньо і відбувається за останні роки:

$$r (F3, F7)_{1991-2001} = -0,8732 (p = 0,001).$$

Встановлена позитивна тенденція продовжилась і протягом 2002 та 2003 років:

$$r (F3, F7)_{1991-2003} = -0,9254 (p = 0,000).$$

Навіть зростання бюджетного дефіциту (F8), особливо за рахунок збільшення видаткової частини, сприяє зменшенню рівня безробіття (F3):

$$r (F3, F8)_{1991-2001} = -0,8307 (p = 0,003).$$

Відповідно:

$$r (F3, F8)_{1991-2003} = -0,8701 (p = 0,000).$$

А ось збільшення коефіцієнту обслуговування зовнішнього боргу (F9), яке певною мірою передбачає зменшення витрат на розширення виробництва товарів та послуг, а також і на соціальну сферу, призводить до значного збільшення рівня безробіття:

$$r (F3, F9)_{1991-2001} = 0,7663 (p = 0,027).$$

Проаналізуємо між зазначеними економічними показниками коефіцієнти кореляції у короткостроковому періоді.

Таблиця 3

Матриця парних кореляцій між зазначеними вище показниками,
1996-2003р.р.

	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8
ІСЦ	-,6930	-,5864	-,4624	,0719	,0149	,6881	,6153	,3711
	p=,057	p=,127	p=,249	p=,866	p=,972	p=,059	p=,104	p=,365
F1	1,0000	,9384	,7297	,3147	,3660	-,6858	-,8215	-,7989
	p= ---	p=,001	p=,040	p=,448	p=,373	p=,060	p=,012	p=,017
F2	,9384	1,0000	,7202	,2729	,3461	-,6313	-,7788	-,7771
	p=,001	p= ---	p=,044	p=,513	p=,401	p=,093	p=,023	p=,023
F3	,7297	,7202	1,0000	-,2358	-,2618	-,9048	-,9677	-,8089
	p=,040	p=,044	p= ---	p=,574	p=,531	p=,002	p=,000	p=,015
F6	-,6858	-,6313	-,9048	,4267	,4157	1,0000	,9193	,5858
	p=,060	p=,093	p=,002	p=,292	p=,306	p= ---	p=,001	p=,127
F7	-,8215	-,7788	-,9677	,1435	,1729	,9193	1,0000	,8574
	p=,012	p=,023	p=,000	p=,735	p=,682	p=,001	p= ---	p=,006

Отримані результати декілька відрізняються від відповідних у довгостроковому періоді. За умов досить високої імовірності помилки спостерігається тенденція щодо прямопропорційного зв'язку між рівнем інфляції та доходною і витратною частинами Зведеного бюджету. В Україні протягом 1996-2003 років відбувалося одночасне зменшення як рівня інфляції, так і обсягів доходної та витратної частин Зведеного бюджету.

Така залежність може бути зрозумілою лише в контексті класичної економічної теорії. Зростання доходної і відповідно витратної частин бюджету, яке теоретично відбувається на базі зростання обсягів ВВП, має супроводжуватись зростанням темпів інфляції, і навпаки.

Але в умовах української економіки спостерігається дещо інша ситуація. Зростання обсягів реального ВВП та інвестицій в основний капітал супроводжуються зменшенням темпів інфляції. Тобто, зменшення обсягів доходної та витратної частин Зведеного бюджету України, яке відбувається на фоні інфляційної стабілізації та зростаючих темпів росту реального ВВП та інвестицій в основний капітал, є не протиріччям, а ще одним доказом поступового розширення обсягів тіньової економіки.

Аналогічна ситуація спостерігається і щодо коефіцієнтів кореляції між темпами росту реального ВВП (F1) та доходною (F6) і витратною (F7) частинами Зведеного бюджету України у короткостроковому періоді:

$$r (F1, F6)_{1996-2001} = -0,7338 (p = 0,097);$$

$$r (F1, F7)_{1996-2001} = -0,8348 (p = 0,039).$$

Звернемось знов до Таблиці 1, яка досить наочно демонструє, що починаючи з 1994 року, в Україні має місце щорічне зростання обсягів реального ВВП (відносно попереднього року) та зменшення обсягів доходної та витратної частин Зведеного бюджету. Тобто,

економічна стабілізація у сфері виробництва, як виявилось, не має нічого спільного з наповненням державного бюджету.

Досить складно пояснити таке явище чимось іншим, крім як тіньовою економікою.

Водночас, поступові позитивні зміни, які спостерігаються протягом 2002 та 2003 років призвели також і до відповідної корекції стосовно статистичних показників. Відповідно:

$$r (F1, F6)_{1996-2003} = -0,6858 (p = 0,060);$$

$$r (F1, F7)_{1996-2003} = -0,8215 (p = 0,012).$$

Що ж стосується коефіцієнтів кореляції щодо темпів росту фактичного ВВП, а також обсягів експорту та імпорту, вони настільки непоказові, що немає сенсу у даному випадку на них зупинятися.

Привертають також увагу отримані коефіцієнти кореляції між темпами росту інвестицій в основний капітал (F2) і доходною (F6) та витратною (F7) частинами Зведеного бюджету України протягом 1996-2001 років:

$$r (F2, F6)_{1996-2001} = -0,7743 (p = 0,071);$$

$$r (F2, F7)_{1996-2001} = -0,8941 (p = 0,016).$$

Це ще один доказ того, що інвестиції в основний капітал, які у свою чергу безпосередньо мають призводити до збільшення обсягів реального ВВП, особисто у короткостроковому періоді:

$$r (F2, F1)_{1996-2001} = 0,9494 (p = 0,004),$$

на жаль, не сприяють наповненню Державного бюджету України. І знов це сфера діяльності не економістів, а в першу чергу представників влади та права.

Аналогічно до темпів росту реального ВВП зростання темпів росту інвестицій в основний капітал (F2) супроводжуються суттєвим зменшенням обсягів бюджетного дефіциту (F8) та збільшенню коефіцієнту обслуговування зовнішнього боргу (F9):

$$r (F2, F8)_{1996-2001} = -0,8401 (p = 0,036);$$

$$r (F2, F9)_{1996-2001} = 0,8215 (p = 0,045).$$

Досить чутливим до аналізуємих економічних показників у короткостроковому періоді виявився показник рівня безробіття. Обернено-пропорційний зв'язок між рівнем безробіття (F3) та доходною (F6) і витратною (F7) частинами Зведеного бюджету за умов практично нульової імовірності помилки свідчить про суттєвий вплив зменшення обсягів бюджетних доходів і витрат на процес збільшення рівня безробіття:

$$r (F3, F6)_{1996-2001} = -0,9018 (p = 0,014);$$

$$r (F3, F7)_{1996-2001} = -0,9792 (p = 0,001).$$

Щодо кореляційної залежності між рівнем безробіття і показниками бюджетного дефіциту та коефіцієнту обслуговування зовнішнього боргу, то у короткостроковому періоді вона практично не відрізняється від аналогічного у довгостроковому.

Не зважаючи на деякі негативні елементи, які спостерігаються в українській економіці, у короткостроковому періоді чітко простежуються реальні напрями стримування інфляційних процесів ринковими засобами, а саме, в контексті даного аналізу, шляхом мобілізації зусиль щодо збільшення темпів росту реального ВВП (F1) та інвестицій в основний капітал (F2):

$$r (ICЦ, F1)_{1996-2003} = -0,6930 (p = 0,057);$$

$$r (ICЦ, F2)_{1996-2003} = -0,5864 (p = 0,127).$$

Навіть за умов не досить високої щільності зв'язку, встановлені залежності певною мірою визначають першочергові напрями розвитку української економіки.

ВИСНОВКИ

1. Значний кореляційний обернено-пропорційний зв'язок спостерігається у короткостроковому періоді між рівнем інфляції та темпами росту реального ВВП. Класична формула посилення інфляційних процесів в умовах економічного пошавлення для української економіки не зберігається. У довгостроковому періоді цей зв'язок стає на багато слабкіший, але тенденція щодо його характеру зберігається. У будь-якому разі, навіть якщо з перебігом часу цей зв'язок змінить свій характер, неприпустимо обмеження інфляційного росту за рахунок зменшення обсягів реального ВВП. Тим більше, що у даному випадку можна посперитися на висновок, зроблений відомими економістами Дж.Тобіном і Р.Манделлом та відомий під назвою „ефекту Манделла-Тобіна”, відповідно з яким переваги від росту економічної активності, навіть якщо він призводить до посилення інфляційних процесів, виправдовує та перебільшує спричинені інфляцією збитки.

2. Обернено-пропорційний зв'язок у короткостроковому періоді має також місце між рівнем інфляції та темпами росту інвестицій в основний капітал у порівняних цінах. Не зважаючи на те, що тіснота зв'язку не дуже значна, а також досить велика імовірність помилки, можливість обмеження темпів інфляції за рахунок збільшення обсягів інвестицій в основний капітал робить інвестиційні процеси в економіку ще більш привабливими, тим більше, що вони сприяють збільшенню обсягів реального ВВП як у довгостроковому періоді, так ще в більшій мірі у короткостроковому.

3. Існують економічні показники, які, не перебуваючи з рівнем інфляції у безпосередньому кореляційному зв'язку, не втрачають своєї актуальності щодо проблеми стримування інфляційних процесів, бо саме вони створюють умови для їх посилення. В першу чергу це стосується бюджетного дефіциту, особливо враховуючи те, що для його покриття найлегшим шляхом залишається надлишкова грошова емісія, яка у свою чергу перебуває у максимально високому прямо-пропорційному кореляційному зв'язку з рівнем інфляції. Тобто, бюджетний дефіцит в якості негрошового чинника інфляційних процесів приводить до дії грошові чинники, а саме грошову емісію. Безперечно, вирішення проблеми бюджетного дефіциту не обмежується сферою бюджетної політики. Не менш важливим питанням є удосконалення податкової політики та поступове обмеження обсягів тіньової економіки. Але досить актуальним аспектом щодо подолання бюджетного дефіциту є економічне зростання.

Таким чином, отримані розрахунки ще раз доводять, що існує досить багато економічних факторів, які, якщо безпосередньо і не впливають на темпи інфляції, то, принаймні, створюють необхідні умови для такого впливу через інші економічні показники.

І саме вони, внаслідок своєї прихованої природи впливу на інфляційні процеси, потребують подальшого, більш досконалого дослідження. Тим більше, що метод кореляційного аналізу тільки накреслює певні тенденції розвитку у тому чи іншому напрямку, не враховуючи так само, як практично будь-який математичний метод, психологію поведінки населення щодо очікування інфляції (що впливає певною мірою в першу чергу на сукупний попит), на політичні рішення, які так чи інакше випереджують економічні реформи та рішення, і, нарешті, залишають поза своєю увагою такий вагомий фактор, як фактор часу.

Література

1. Гальчинський, Анатолій. Теорія грошей: Навч. посібник. – К.: Основи, 1998.- 415с.

2. Геєць В. Про політику економічного зростання в Україні // Банківська справа. – 1999. - № 2. – С. 3-8.
3. Кораблин С. Инфляция и экономический рост // Зеркало недели. – 15-21 марта 2003 г. - № 10 (435).
4. Найденов В.С. Инфляция и антиинфляционная политика в Украине. – Киев: Эксперт-Про, 2000. – 60 с.
5. Соціально-економічне становище України за 2001-2003 роки. // www.me.gov.ua
6. www.bank.gov.ua
7. В.Боровиков. STATISTICA: искусство анализа данных на компьютере. Для профессионалов.- СПб.:Питер. – 2001.- С.115-120.
8. Шикіна Н.А. Грошово-кредитна політики та економічне зростання / Розвиток фінансово-кредитної системи України в умовах ринкових трансформацій: Збірник матеріалів першої Всеукраїнської науково-практичної конференції вчених, викладачів та практичних працівників, 26-27 лютого 2003 р. – Вінниця: „Універсум” – „Ландо Лтд”, 2003. – С. 124-129.